

Odgovoriti moramo: »Učiteljski Tovariš« bi s tem naslovom kot splošen politični dnevnik že vsled naslova ne prodrl v maso, ker je že v naslovu označen predoselek interes samo enega stanu pri listu; kot stanovsko-politiški dnevnik bi se med maso ne vzdržal, in tudi nima smisla, samo učiteljstvo je pa premaloštevilno, da bi ga moglo gmotno vzdržati; kot stanovsko-politiški. Najvišji gospodarsko potreben.

»Učit. Tov.« ne smemo reformirati v splošni politični list in mora ostati strogo stanovsko-politiški. Najvišji gospodarsko dosegljiv obseg je kot tednik. Delovati ima neprenehoma v stanovskih vrstah, da so te močne in trdne, ker z notranjo močjo stanu je socialna skupina močna na zunaj. Treba je probujati našo notranjo moč in silo, da dozore nazor in se izkristalizirajo načela v stanovskih vrstah samih in da postane v cilju in zavesti močna vsa organizacija.

»Učiteljski Tovariš« torej mora ostati strogo stanovsko-politiški list in mora delovati v stanovskih vrstah; upravičeno se pa zahteva od vsakega učitelja in učiteljice, da si vzdržuje poleg stanovskega lista še en splošen politični dnevnik.

Vprašanje neodvisnega političnega dnevnika z nam prijaznim javnim mnenjem pa ostane odprto — v razpravo časniškarskega odseku; zgodovina nam govori, da smo ga že imeli!

Načrt za preustrojitev šolstva.

Obravnavati po I. skupine: Organizacija šolstva.

Načela: a) Enotna narodna šola;
b) razvoj individuala;
c) praktičnost pouka.

Ustroj:

I. Osnovna (ljudska) šola od 8. do 14. leta. Kot splošne strokovne šole slede od 14. do 16., oz. 17. leta. Obča obrtno-nadaljevalna, strokovna obrtna, trgovska, kmetijska in gospodinjstva šola (tečaj).

Po potrebi se osnovna šola organizira kot meščanska štiriletna in sicer od 12. do 16. leta. Iz te je potem mogoče prestop v višjo obrtno šolo.

II. Srednja šola. Prehod v to je iz osnovne šole direktno in za nadarjene mogoče že s 13. letom. Srednja šola bi trajala 6 let, obsegala vse predmete, toda dovoljevala svobodno izbiro. Pouk sloni na materinskem jeziku ter na gospodarskem in kulturnem življenju naroda. Iz te šole prihaja tudi učiteljstvo osnovne in obrtne (trgovske, kmetijske, meščanske) šole.

III. Univerza obsegaj vse panoge vede kakor tudi človeške dejavnosti sploh. Bodi torej ne le pravna, medicinska, teološka in filozofska, temveč tudi tehnična, poljedelska, montanistična itd. visoka šola obnem. Vsakomur je v njej mogoče razširiti svojo naobrazbo, dostop k predavanjem je vsakomur svoboden.

IV. Sistem potovalnih učiteljev za okrožja po njih značaj: poljedelstvo, industrija, gozdarstvo itd. Namen: biti kot strokovnjak ljudstvu na razpolago v svrhu praktičnih demonstracij in pomoči.

V. Razrednost (v družboslovnem smislu) šol je omejit s sistemom nagrad in podpor nadarjenecem iz proletariata.

Jos. Pahor.

Kranjska ljudska šola brez učiteljev.

Enkrat smo že naglašali posledice slabih plač in zaradi tega mizernega stanja ljudske šole. Danes se hočemo zopet pomuditi pri tej temi. Naše vrstice so namenjene ljudstvu v informacijo, da ne bode dolžilo učiteljstva, da mu ni mar njegova izobrazba in vzgoja mladine. Spoznanje bo prišlo, a takrat bo pozno, če ne prepozno. Kako izgleda danes naše ljudsko šolstvo? Glasom zadnjega razpisa služb je praznih 32 moških učnih mest. Pred vojno ni bilo zasedenih na Kranjskem nad 80 moških učnih mest — torej znaša danes moški deficit 110, kar je seveda minimum. Sprejemnega izpita na učiteljske v Ljubljani so se vdeležili štirje, od katerih sta bila sprejeta dva. Na ženskem učiteljskem pa, kjer se je prijavilo navadno za juljski termin saj po 100 gojenk, se jih je prijavilo letos 40.

Ti statistični podatki so malenkostni sicer, povedo pa mnogo.

Danes nudijo po časopisih kuharicam plačo mesečnih 80 K s hrano in stanovanjem, dočim je učiteljica odmerjena še vedno temeljna plača 66 K 66 h. Seveda ni dobiti potem učiteljice, in še manj učiteljev, da bi se obsodili na večno gladovanje iz ljubezni do svojega naroda.

Tisti krivi preroki in »prijatelji ljudstva«, ki imajo vsak dan ljubezen in skrb

za narod na jeziku, so zanjo dobro plačani, in ker niso nikoli stradali, jim je seveda pojem »glad« popolnoma neumljiv. Naše ljudstvo pa v veliki večini tudi še ni prepričano tako o koristi šole, kakor bi bilo treba. Zato je lahko nastopati vsakemu občinskemu odborniku proti šoli. Pri proračunu malo potarna o velikih stroških in hitro mu tovariši prikivajo. Kako se dela z dovoljenimi draginjskimi dokladi je tudi znano. Dež. odbor se je izgovarjal na vlado, in ko so se storili potrebni koraki, je izplačilo vseeno izostalo. Vse kaže, da bo kranjsko šolstvo prej kot se misli brez učnih moči, ker niso pri tem stanu dani najprimitivnejši eksistenčni pogoji.

Gospodstvo »štirih« pa vlada dalje .. R.

Osnujmo si lastno aprovizacijo!

Pod tem naslovom se je oglašil tov. Šega z lepo idejo gospodarske organizacije. Misel ni nova v učiteljskih vrstah, ker imamo že svojo »Učiteljsko gospodarsko zadrugo v Celju«, ki je prav dobro uspevala pred vojno. Iz te organizacije, ki ima že večletne izkušnje, bi se dobil dragocen informativen material, na katerega podlagi bi se organizirala »Zavezina aprovizacija«.

Za gospodarsko osamosvojitve, svobodo morja in za ne vem kaj vse, se bje danes svet. Vojna je morala priti, da je pokazala tudi učiteljstvu moč gospodarske organizacije — pri drugih stanovih.

Bratovske skladišnice, konsumna društva, železničarski konsumi itd. vse to se danes razmeram primerno dobro obnaša. Učitelji smo gledali na ta podjetja, z ne baš najbolj pozornim in prijaznim očesom — zakaj, menda sami nismo znali. Lasali smo se med seboj in delali tlako vsaki stranki in društvu, ki nas je rabilo za svoje orodje. Cvetelo je koritarstvo in korupcija, in ko nas je pritisnila teža nesrečne vojne popolnoma k tlom, smo si hoteli pomagati — a ni šlo, ker je bilo prepozno. Danes garamo vsi v neizmerni mizeriji, ki ostane vedno kakor velik madež na listu zgodovine slovenskega naroda.

Prav na robu propada smo, in mogoče je to — naš spas. Naj vzklji iz tega gorja prvič trdna stanovska zavest in spoznanje, da nas le ta reši vsega zla. Od vseh oblasti zaničevani in prezirani **zau-pajmo le sami sebi, in v tej veri se moramo osamosvojiti!** Disciplinirani bo omogočila nadaljnje delo, zmogljivo vodstvo pa bode pripeljalo organizacijo do trajnih uspehov.

Misel, organizirati aprovizacijo pod okriljem Zaveze, je prav dobra, semintja bi bilo treba kakih lokalnih sprememb zaradi prometnih zvez. Istotako bi bilo primernejše imeti za centralo Trst, ker ima izmed vseh omenjenih mest najboljše »gostovske zveze«. Res je Ljubljana središče Slovenije — ali Trst je naše trgovsko središče.

Tovariši in tovarišice, zamislite se v stvar in poročajte! R.

Slovensko učiteljstvo za Jugoslovanstvo.

Ponekod se trudi slovensko učiteljstvo, da nabira med svojimi tovariši prispevke za častno darilo nemškim učiteljem Herzu, Otterju in Monscheinu za njihove zasluge za štajersko učiteljstvo. Razkošje častnih daril si smemo privoščati le v dobrih časih kot navrhek. V hudih časih vojne, polnih grozot, trpljenja, stradanja in izumiranja slovanstva pa smo dolžni svoje poglede obračati samo na potrebe svojega naroda. Nemcem ni treba molelovati za svoje otroke, zato naj si le privoščijo razkošje osebnega češčenja in častnih daril za služnim možem, a naj stori to med seboj.

Nemci naj torej sedaj ne hodijo med nas z bisago, saj se tudi mi v nobeni svoji zadevi ne obračamo do njih.

Silne potrebe Ciril Metodove družbe naj nam segajo v srce in v — žep ter naj odbijajo od sebe roke, ki silijo v naše žepe za tuj šport. Vlada nam ne pomaga, prepušča nas nazadovanju in propadanju, za Nemce pa skrbi v bogati meri.

Če imajo imenovani nemški učitelji zasluge za vso štajersko učiteljstvo, je to lepo in priznanje vredno, toda pomisliti je treba, da bi si zaslug za slov. učiteljstvo ne mogli pridobiti, ako bi se jim ne bilo slovensko učiteljstvo udejstvovalo v njihovo organizacijo, temveč bi bili teh zaslug deležni oni slovenski učitelji, ki bi bili stali na čelu slovenske deželne organizacije, saj deželni odbor ne more ob razdelitvi draginjskih doklad ločiti slovenskega učiteljstva od nemškega. Naj bode torej omenjenim nemškim tovarišem že to zadostna nagrada za njihov trud, da jim slovensko učiteljstvo zaupa in da prispeva svoj davek nemškemu »Lehrerbundu«. Zakaj bi jim »Lehrerbund« ne podelil častnega darila, saj je v njem zastopano vse slovensko učiteljstvo.

Nabiranje darov v dobrodelne potrebe reklamuje slovenski narod za sebe. Ker je učiteljstvo važen del slovenskega naroda, naj se med njim nabira samo za nujne narodove zadeve. To se vjema s tendenco majniške deklaracije naših državnih poslancev ter ustreza klicu po koncentraciji narodnih sil.

Nabiralci za častni dar nemškim tovarišem so imeli pred seboj sicer dober namen, a so v njem pozabili in preslišali obupne klice, prihajajoče iz velikanske bede jugoslovanstva, brzkone so o njej premalo podučeni. Naša pozornost se blagovolji obračati na jugoslovanstvo, ona naj se izvoli lotiti nabiranja milodarov za trpeči narod, tem načinom se bomo odvracali od podrejenosti tujine ter se bomo bližali svoji Jugoslaviji.

Iz naše organizacije. Skupne zadeve.

Iz Zaveze avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Delegati so prijavili dalje nastopna društva: XIV. Tolminko učiteljsko društvo: 28. Ferdo Jelenc, nadučitelj — Podmelec, društveni predsednik; 29. Franc Ločniškar, nadučitelj — Drenčica; 30. Julija Torkarjeva, učiteljica — Podbrdo; namestnika: XV. Savinjsko učiteljsko društvo: 31. Ivan Jakše, učitelj — Vransko, društveni predsednik; 32. Anton Tušak, učitelj — Pozela, namestnik; 33. Niko Flere — Kosi, učiteljica — Letuš. XVI. Deželno Slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani: 33. Juraj Režek, učitelj — Ljubljana, društveni predsednik; 34. Jakob Furlan, učitelj — Ljubljana; 35. Josip Ambrožič, učitelj — Ljubljana; namestniki: Fran Crnagoj, nadučitelj — Karolinska zemlja; Fran Skulj, učitelj — Ljubljana; Janko Likar, učitelj — Ljubljana. XVII. Učiteljsko društvo za Trst in okolice v Trstu: 36. Anton Germek, učitelj — Sv. Ivan pri Trstu, društveni predsednik; 37. Andrej Čok, c. kr. učitelj na CM. šoli — Trst; 38. Ciril Valentič, šolski vodja — Katinara; 39. Hinko Medič, c. kr. učitelj na pripravniški za srednje šole — Trst; 40. Stana Germekova, učiteljica — Trst; namestniki: Josip Birs, učitelj — Trst; Ivan Tavčar, c. kr. učitelj na pripravniški za srednje šole — Trst; Anton Seme, c. kr. učitelj na CM. šoli — Trst; Ivan Dimnik, c. kr. učitelj na CM. šoli — Trst. XVIII. Učiteljsko društvo za Slovenjgriški okraj: 41. Franc Vrečko, šolski ravnatelj — Slov. Gradec, društveni predsednik; šen delegat: namestnik: Martin Vrečko, šolski vodja — Pameče. XIX. Učiteljsko društvo za kranjski šolski okraj: 42. Fran Luznar, nadučitelj — Primskovo, društveni predsednik; 43. Janja Miklavčičeva, učiteljica — Kranj; 44. Julija Zafokarjeva, učiteljica — Kokra; namestnika: Jakob Slapar, nadučitelj — Olševek; Anton Sepahar, učitelj — Kranj.

Blizu se čas Zavezinega delegacijskega zborovanja, a nekatera društva se ne ganejo. Ni jih nam mogoče zbuditi k novemu življenju, k zopetnemu delu v prosep šolstva in v korist stanu. Malomarno in brezbržno gledajo in opazujejo, kako se trudijo druga društva, da bi olajšala s svojim članom gorje. Brez vznemirjenja in očitkov vesti čakajo, kdaj jim pače v razprostrte roke s srago na čelu pridobljen sad bratskih društev in zvez! Tako postopanje ni lepo, ni honetno! Z ustanovitvijo aprovizacijskih odsekov po zgledu sosednih društev in v marljivim delom v njih bi priporila društva marsikako življenjsko potreščino in zbrisala mnogo solz z bledih lic zmučenih članov učiteljskih rodovinj!

Tudi vodstvo Zaveze otežčuje dejelo toka zastopana društva. Od ene strani nas neprestano priganjajo k hitri izvršitvi nujnih vprašanj, na drugi strani nas ovirajo društva, od katerih ne dobimo nikdar kakakega odgovora in rešitve. To Zavezine vodstvu ni vzpodbudno k vsrajnemu delu! Kdo naj gre z veseljem na delo v takih razmerah? Koliko društev je vzelo v pretres načrt preustrojite našega šolstva

in vladno predlogo o reformi učiteljske? Zato pridejo nezrele stvari pred delegacijo, ki jih odobri in sprejme. Toda ker se predlogi niso dovolj temeljito predelali na društvenih zborovanjih, pride vodstvo pri izvršitvi do prepričanja, da delegacijske sklepa v taki obliki in s to vsebino ni mogoče izvesti. Sedaj pa nastopijo kritiki, ki vdarijo po vodstvu, češ da ni storilo svoje dolžnosti. 23 društev se ni izjavilo o ustanovitvi strokovnega tajništva v Zavezi, 27 društev se ni zavzelo stališča o izjavi opozicije; da, 3 društva so celo, ki do danes še niso poslala imenika svojih članov, tako da v teh treh okrajih Zaveza nima nobenega člana. Tako so zavozili nekateri naši tovariši svojo organizacijo in razpršili člane, da tavajo okoli brez sveta in pomoči!

V današnji številki vodstvo še ni moglo objaviti vzporeda za delegacijsko zborovanje, ker še ni dobilo v roke vseh predlogov.

Vodstvo Zaveze.

Z druge vodstvene seje v upravnem dobi 1918. (7. julija 1918.)

1. Pripravljalnemu odboru za snovanje učiteljskega društva za vipavski sodni okraj so se odposlala potrebna navodila.

2. Vsem včlanjenim društvom se je odposlalo v pregled in razpravo: a) »Izjava opozicije«, b) »Načrt za preustrojitev našega šolstva« (v to izvoljenemu odseku se je dostavila še posebna okrožnica), c) »Zavezino strokovno tajništvo«.

3. Zavezin predsednik je poročal pri ustanovitvi Jugoslovanske demokratične stranke v prosvetnem odseku splošno šolstvu, in sicer ne kot Zavezin predsednik, pač pa kot svobodni državljani. Poročilo je bilo zgolj informativno, ker se rešuje to vprašanje podrobno pravkar v naši Zavezi.

4. Na c. kr. ministrsko predsedstvo (oddelek za prehrano) se je vložila utemeljena prošnja za pridružitve učiteljstva k aprovizaciji za državne uradnike. Prepis prošnje se je poslal istočasno Jugoslovanskemu klubu.

5. C. kr. naučnemu ministrstvu se je odposlala spomenica proti stalnemu nameščenju c. kr. okrajnih šolskih nadzorikov. Prepis spomenice je prejel tudi Jugoslovanski klub.

6. Jubilejne slavnosti »Narodnega dvadla« v Pragi se Zaveza oficijelno ni mogla udeležiti zaradi nastalih zaprek.

7. V stanovskem glasilu se je natančneje pojasnila točka h) člena IV. »Poslovnega reda«, ki govori o članarini Zavezinega članstva.

8. »Zveza slovenskih učiteljev in učiteljic na štajerskem« je razposlala svojim članicam in tržaškemu učiteljskemu društvu okrožnico zastran zakasnelega izhajanja »Popotnika«. Vodstvo Zaveze je storilo ponovno in pogosto pri upravi »Učiteljske tiskarne« vse mogoče korake za redno izhajanje tega lista, toda vse ni nič pomagalo. Izredna odločnost Zavezinega vodstva je končno tiskarno vendarle prisilila, da izidejo vse naslednje številke le tošnjega »Popotnika« točno in pravočasno.

9. Vsem štirim Zavezinim odsekom se je odposlali vsi predlogi in poročila, kakor sta sklenila delegacija in upravni odbor. Gospodarskemu odseku se je dostavil tudi predlog tovariša J. Šega — glede preustrojite društva »Narodna šola«, ki na bi se pečala odslej samo z razpečevanjem zvezkov in drugimi enakimi šolskimi potrebščinami. »Narodna šola« naj bi postala nekaj odsek Zaveze.

10. Zavezino vodstvo je zavzelo predlogo »Ustanovitev centralnega de namnega zavoda v Zavezi združenega učiteljstva« posebno stališče. Gospodarskemu odseku se je naročilo, da naj razmišlja, kako bi se združili v celoto vsa društva, gospodarska podjetja in denarni zavodi, ki jih je tekom let ustanovilo Zavezino učiteljstvo.

11. Stanovsko-politiškemu odseku s naroči, da natančno prouči vladno predlogo o reformi učiteljske in učiteljske izobrazbe. Odseku se preskrbe v to potrebi ni pripomočki.

12. »Šmarnsko-rogaško učiteljsko društvo« želi, da se opozori časniškarski in književni odsek Zaveze, da se v bodoč v stanovskem glasilu ne moleduje o slabem gmotnem stanju naših listov; tudi ne se poročila delegacijskih zborovanj krajšajo, ker o tem itak poročajo delegati pri svojih društvenih zborovanjih.

13. Slovenskim šolskim korporacijam so se odposlala vabila k sodelovanju pri načrtu preustrojite našega šolstva.

14. Vsa Zavezina zaloga mladinskih spisov, ki je Zavezina last, se je prodala. Dotični književni zaklad znaša 2610 K.

15. Letošnje delegacijsko zborovanje se vrši dne 3. in 4. septembra v Ljubljani po vzporedi, ki se sestavi in objavi pravočasno.